



Begin tijdperk Van der Hoeven

O *NDER de indruk*

Het Siemens koor bleek nog steeds onder de indruk van het gebeuren in Nederland. De reiscommissie moest op de gestelde vragen nog maar eens uit de doeken doen hoe men aan het reisbedrag van f 500 kwam, en waarom het echt niet goedkoper kon. Om dat goedkopere doel te bereiken zou de net geïnstalleerde ledencommissie zich gaan bezighouden met fondsenwerving. Om die prijs te verlagen trokken zij wekelijks op de repetitie met kansloten rond, onder het motto: *zonder een centje pijn, gaat het CRM naar Berlijn.*



Op vrijdag 25 maart werd een bingoavond gehouden, gevolgd door een tweede op 9 september. Een positieve bijkomstigheid daarbij bleek de versterking van de onderlinge band. De zomerstand van de lotenverkoop en

bingoavond samen was bijna f6000. Alle activiteiten leverden eind september meer dan f10.750 op. Hierdoor kon er voor de koorleden bijna f100 per persoon van de prijs worden afgetrokken.

Stropdassen en boeken

Een verzoek aan het Cultuurministerie om een financiële bijdrage werd afgewezen. Wel kreeg CRM een 'gulle gift' van de gemeente Den Haag in de vorm van enkele stropdassen (met ooievaartje) en enkele in het Engels geschreven boeken.

Kwam het door de aanstaande koorreis dat zich weer veel nieuwe koorleden aanmeldden? Een tussenstand gaf een toename te zien tot boven de 220 leden. Verder verzuchtte het bestuur dat ze door alle activiteiten bijna niet meer aan zingen toekwam en verordonneerde het even later dat ten behoeve van de *zieken- en bejaardenomroepen* illegale, niet-professionele opnamen van CRM-optredens niet meer zouden worden getolereerd, dan alleen met hun schriftelijke toestemming. Voor bedoeld mooie doel wilde men liever een lp beschikbaar stellen.

Koornieuws

CRM Koornieuws werd verfraaid,

behaalde zelfs haar eerste record van 36 pagina's. Tekeningetjes en een nieuw lettertype verluchtigden en verfraaiden de opmaak. Op de algemene ledenvergadering werd afgesproken dat verslagen van bestuursvergaderingen in het vervolg in CRM Koornieuws zouden worden opgenomen. In april werd het eerste verslag geplaatst.

Medewerkingen

Op 16 januari werd meegewerkt in de Vaste Burchtkerk te Voorburg, gevolgd door 6 februari in de Pax Christikerk. Op vrijdag 18 februari concerteerden we met Harmonie EMM te Maasdijk en op maandag 21 maart luisterden we onder leiding van Cees Schrijver de algemene ledenvergadering van de NCRV in de Stadsdoelen te Delft op. Reden om bij een dergelijke gele-



genheid niet meer aanwezig te zijn, was de uitzonderlijk slechte akoestiek van de 'concert'zaal.

Het bestuur had ook weer contact voor een concertreis naar Canada in 1985. Zou dat haalbaar blijken? Op 4 april (1^e paasdag) verleen- den we, weer onder leiding van Cees Schrijver, medewerking in de Petrakerk. Op maandag 11 en dinsdag 12 april stonden we bij het concert van onze Rotterdam- se vrienden van Deo Cantemus in de – hoe kregen ze het toch steeds weer voor elkaar - twee- maal uitverkochte Doelen. Het werd een zangfeest waarbij het enthousiasme van Aad van der Hoeven als een vonk op de koor- leden oversloeg.

Nieuwe koorfoto

Speciaal voor de concertreis naar Berlijn werd op 16 april een nieu- we koorfoto gemaakt voor het *Vredespaleis!* De foto van de circa



200 in zwart-wit gestoken man- nen werd gemaakt door fotograaf Korfker. Een paar van die foto's werd vast naar Berlijn vooruitge- stuurd.

Op 30 april was het weer onze Oranjeavond in de PWA zaal. Meewerkten o.a. de *Rotterdamse Politiekapel Hermandad* en Caroline Kaart, als steeds de ons bekende, spontane vrouw met haar spran- kelende humor en stralende stem, die het publiek ook nu weer wist te boeien en te vermaken.

Uit z'n slof

Naar aanleiding van dit Oranje-

concert schoot Bram Wijnmaalen in CRM Koornieuws over de hon- derdste verjaardag en het optreden van het zogenaamde grootste koor van Nederland, de Mastreechter Staar in de Houtrusthallen uit z'n slof over de schrijfstijl van de plaatselijke pers. Noch deze pers, noch de gemeente lieten iets van zich horen na het gelijktijdig gege- ven Oranjeconcert van het 'echt' grootste Nederlandse mannenkoor, hun Haagse CRM.

(noot redactie)

Op 1 november werd dit in de Haagse Courant rechtgezet naar aanleiding van een vraaggesprek met Alex Blonk over de concertreis naar Berlijn.

De HC-redacteur:

Nu kunnen we op deze plaats en dit tijdstip moeilijk ingaan op de vraag waarom het ene koor op een bepaald moment wel aandacht krijgt en het andere niet. Daar kunnen veel, meestal technische, redenen voor bestaan, maar zeker nooit een 'doodzwijsbeleid'. Dit stukje moge daarvan al een bewijs zijn (...).

Op woensdag 18 mei vervolgden we met het Mannenkoor Deo Datus de concertserie in een volle Basiliek van IJsselstein. 'De stem- men klonken als bronzen klokken door de gewelven.' Daarna op donderdag 14 juli ter gelegenheid van het duizendjarige bestaan van de gemeente Asperen een loop-in- loop-uit concert in de NH kerk. We gaven drie miniconcerten, on- derbroken door een pauze. De avond werd afgesloten met een machtig klank- en lichtspel.

Eindelijk: de Berlijnreis

Op vrijdag 21 oktober vertrokken



om 04.30 uur zeven touringcars richting Berlijn. Wat was er gestu-

deerd en naar dit moment toege- leefd. Het werd een goed geoliede reis, waaraan vele waarschuwin- gen en richtlijnen vooraf waren gegaan, naar de stad die de deel- nemers in de bussen steeds stiller maakten. Dat kwam niet alleen door de dreiging van De Muur, maar ook door de komende con- certdagen. Dit concert moest het gaan doen. Het is dan ook niet niks als eerste Nederlandse man- nenkoor in de grote zaal van de Philharmonie en Berlijn te mogen optreden, begeleid door Von Ka- rajan's Berliner Philharmoniker. Op zaterdagmiddag werden de bussen onder Polizeibegleitung langs demonstranten door het centrum van Berlijn geleid, op weg naar de *Flötebunker*, zoals de



concertzaal liefkozend door de Berlijners wordt genoemd. De plaatsen waren reeds lang van tevoren uitverkocht en in de zaal waren ruim 2450 bezoekers aan- wezig.

Het concert werd voorafgegaan door een donderspeech © van onze eigenste maestro. Eerst was er het optreden van het Siemens koor en na de pauze was het de beurt van het CRM. Dat was nog eens een concert!! Niet zo maar een optreden, nee, dit werd een performance waarbij het publiek zich echt de handen heeft blauw geklapt. Johan Advocaat beschreef het toen zo:

We zullen hier niet de recensent uitgangen, want wie zijn wij? We constateren echter na het Pilcherchor een krachtig applaus. Na Nabucco werd de hulde beduidend en aanmoedigend sterker. Men voelt – bij de volgende nummers – dat er een climax, een stijgende lijn in de goodwill van het publiek zit. Neen, dit concert, zo ervaren we, kan geen mislukking meer worden. Het applaus wordt steeds knetterender. Dan zit het CRM goed. En na het slotakkoord van het laatste nummer 'Ernani', barst er een oorverdovend handgeklap los, dat de trommelvliezen ervan trillen: een zodanige ovatie wordt het, als uw verslaggever maar zelden heeft meegemaakt. Aad werd maar liefst vijf maal teruggeroepen, een feit dat zelfs de grote Von Karajan in deze zaal nooit is te beurt gevallen. Onze dames onder het publiek krijgen tranen in de ogen en de 'kerels' slikken iets weg. Het Berlijnse publiek is onstuitbaar in zijn hulde.

Tot zover Johan, die met de wijze woorden besluit: *finis coronat opus* – het einde kroont het werk. En zo voelde het ook. Een technicus van de Philharmonie zei het zo: 'Zo'n eer is er in de twintig jaar dat ik hier werk, geen gastdirigent te beurt gevallen, dit is vrijwel uitsluitend aan Von Karajan voorbehouden.' Wat een middag, en dat na een jaar oefenen, die begon met deze nieuwe dirigent, wat op zich al een experiment mocht heten! Van dit concert werd een live lp gemaakt. Om acht uur volgde nog een officiële ontvangst door onze Nederlandse consul-generaal en de burgemeester en de Senaat van de stad Berlijn.

KW Gedächtniskirche

Op zondag 23 oktober gaf het CRM, als eerste buitenlandse gezelschap, om 10 uur 's morgens en op 20 uur een kerkconcert in een tot tweemaal toe tot de nog gevulde *Kaiser Wilhelm Gedächtnis-*

Kirche aan de Kurfürstendamm. Deze keer niet met profane koorzang, zoals de dag ervoor, maar nu met een geheel ander genre muziek, het geestelijke lied. En ook hier was de waardering groot. Hiervan zouden eveneens opnamen gemaakt worden, ware het niet dat de opnameleider en zijn helper vanwege een misverstand die nacht in een Oost-Duitse cel belandden, doordat zij een verkeerde afslag naar West-Berlijn hadden genomen. Hun opnameapparatuur werd in beslag genomen, maar later naar Nederland teruggestuurd, zonder geluidsopnamen, dat wel.



In een interview, dat Aad had, trok hij een vergelijking tussen Berlijn en zijn Rotterdam. Op de vraag of Van der Hoeven het gevoel had in de Heilige Hallen van de muziekwereld te hebben gestaan, antwoordt hij nuchter:

De Philharmonie is natuurlijk over de hele wereld bekend, voor mij was het een eer daar een keer op zijn (Von Karajan, red.) plaats te mogen staan. Maar als Rotterdammer ga je toch vergelijken (...). Naar mijn gevoel heeft De Doelen meer allure (...) iets meer cachet dan die veelbejubelde Philharmonie.

Over tot de orde van de dag

Het CRM ging na thuiskomst direct over tot de orde van de dag, want de kerstmuziek moest worden ingestudeerd, en jubileerde op zondag 13 november met onze medewerking ds. S. Eringa, in de Julianakerk. Op zaterdag 24 december vond het jaarlijks kerstconcert plaats met medewerking van Pro Cantare onder leiding van Marius Borstlap, Erica Waardenburg, harp en Dieks Visser, fluit en Jan van Weelden aan het orgel.

De Amerika/Canada concertgeruchtestroom was nog niet voorbij en bleef door het bestuur gevoed worden.

Wat deed CRM na Berlijn?

Berlijn: veel is er geschreven en veel om dankbaar voor te zijn. Velen kwamen dan ook met hun films, dia's en foto's naar de Berlijnreünie.

1984 Bleek weer een druk muzikaal jaar te worden met toch veel hoogtepunten. Als eerste de medewerking aan het orgelconcert van Jan van Weelden op 17 maart in de Julianakerk in Den Haag. Verder deden we op 6 en 7 april voor de zevende keer mee met de traditionele Voorjaars-Doelenconcerten van Deo Cantemus onder leiding van Arie Pronk. Ook het Christe-

lijk Kamper Mannenkoor D.E.V. van *Klaas Jan Mulder* bracht op deze



avonden een aantal werken ten gehore. Vervolgens kwam op 28 april het televisieoptreden in Houtrust voor het programma 'U zij de Glorie' van de NCRV, dat op 5 mei werd uitgezonden.

Ongeluk Jan van Weelden

Daarna het Oranjeconcert in de PWA zaal. De Philips Harmonie van Pierre Kuijpers werkte hieraan mee. Jan van Weelden had een ongeluk gehad, maar werd voortreffelijk vervangen door René Rakier op piano. Nog maar nauwelijks bekomen van dit concert volgde op 16 en 23 mei een grammofoonplaatopname in de Lutherse Kerk in Den Haag door Studio STB van Frits Baan.

3 Canada/Amerikareis

Niet onvermeld mag blijven dat ondertussen door de heren Westra en Van den Bosch veel baanbrekend werk werd verricht in de voorbereidingscommissie 'Reis Canada en Amerika'. De besprekingen waren inmiddels afgerond en uiterlijk juni zouden de handtekeningen onder de contracten worden gezet. Volgens het bestuur een kans van 99% dat CRM ook daadwerkelijk naar de andere kant van de oceaan zou vliegen.

Toen deze voorgenomen reis realiteit leek te worden, ontwaakte ook de ledencommissie weer uit haar schoonheidsslaapje. Met groot enthousiasme werd het verzoek van het bestuur ingewilligd om weer de nodige activiteiten te ontplooiën ten bate van de reiskas voor 1985. De inmiddels uitgedunde commissie werd met enkele leden aangevuld, die direct een start maakte met het ophalen van oud papier. Andere activiteiten waren verder enkele bingo-avonden, een bazaar en een toeneelavond.

Na een wat gezapig begin, kwam

er al snel schot in de opbrengsten. In augustus stond de teller op f4404,11. Zelfs het damescomité werkte mee onder de slogan:

Een bazaar zonder spullen
is als een miljoen zonder nullen.
Daarom nu geen flauwe kullen,
maar snel de bazaarvoorraad aanvullen.

met suggesties voor bingo- en tombolaprijzen en -prijsjes.

Sander vervangt Jan op plaat

Omdat Jan van Weelden nog steeds niet in staat was CRM op verantwoorde wijze op het orgel voor de grammofoonplaatopname te begeleiden, werd deze taak uitstekend door Sander van Marion overgenomen.

Al op 29 juni werd de plaat in een behoefte voorzag, werd meteen al duidelijk toen op verzoek van familie tijdens een in juli gehouden begrafenisplechtigheid het nummer Nearer my God to Thee

van deze plaat werd gedraaid. Het besef drong toen bij menig- een door dat zo'n plaat niet alleen bedoeld was als amusement, maar ook een boodschap kon uitdragen.

De dagbladen Trouw en de Haagse Courant weidden er allebei een artikel aan. Zo schreef Adri Hager over deze nieuwe plaat, hij sprak zelfs van een dubbel feest, dat wil zeggen de overhandiging van deze plaat in de Lutherse Kerk, evenals de uitreiking van de gouden plaat aan Sander van Marion.

Wouter van Gool pakte in de Haagse Courant nog royaler uit. Wijzend op de blessure van Jan van Weelden en op diens vervanger Sander, meldde hij verder onze voorgenomen reis naar Canada en de V.S. Ook wist hij te berichten dat deze reis een jubileumreis zou zijn en een voortzetting van een traditie.

Aad van der Hoeven 25 jaar in concert

Na de vakantie concentreerden de mannen zich geheel op het jubileumconcert ter gelegenheid van het 25-jarig jubileum van Aad van der Hoeven in de Rotterdamse Doelen. Aad was zijn landelijke jubileumconcertreeks echter al op 23 april (2^e paasdag) met een orgelconcert in de Laurenskerk in Rotterdam begonnen. Hier was het ook, dat aan hem zijn eerste lp werd overhandigd, die hij op het grote orgel van de Kathedrale Basiliek te Bologna in Italië had gemaakt.

Menig CRM-repetitie volgde, met als sluitstuk de 'generale' in de Opstandingskerk op 5 oktober met alle 500 zangers en zangeressen. Het Te Deum van Bruck-

ner vroeg nog wat extra aandacht, maar Aad had er na afloop alle vertrouwen in. Om de kelen te smeren werden er in de pauze haringen verkocht. De bedoeling was dat de bühne van de muziektempel 'De Doelen' 's avonds kwam vol te staan met de voltallige Marinierskapel van Jan Koops, de voornoemde 500 gezamenlijke leden van het Rozenburg Mannenkoor, Oratoriumvereniging Toonkunst Gloria uit Vlaardingen en het CRM. Daarbij verder Addi de Jong en Sander van Marion aan het orgel en Aad van der Hoeven op de bok. Met al deze mensen moest het een feest van de bovenste plank worden...